

FLEVI

Flevi's kenniswerkplaats jeugd
Maart 2021

"De eerste 1000 dagen hebben veel invloed op de rest van het leven van een kind"

Interview met Annemijn Visscher, projectleider van kennislijn de eerste 1000 dagen van kinderen.

Flevoland is een bijzondere provincie. Het is de jongste provincie van Nederland, bestaande uit zes gemeenten met elk een eigen karakter. Zo is Urk een dorp met gemiddeld de grootste gezinnen van Nederland, terwijl Almere gekenmerkt wordt door een multiculturele bevolkingssamenstelling. Deze lokale verschillen zijn ook terug te zien in de zorg en ondersteuning in de eerste 1000 dagen van het leven van een kind. De eerste 1000 dagen staan voor het moment van conceptie tot 2 jaar. Annemijn Visser, onderzoeker bij GGD Flevoland, is projectleider van kennislijn 'de eerste 1000 dagen'. Haar ambitie is helder: "de eerste 1000 dagen hebben grote invloed op de rest van het leven van een kind. Daarom is het zo belangrijk om in deze periode goed te starten. De kennislijn 'de eerste 1000 dagen' wil hier een waardevolle bijdrage aan leveren."

Aanleiding

Uit onderzoek is gebleken dat de risicofactoren rondom geboorte sterk gelinkt zijn aan de sociaaleconomische situatie van het gezin. Kinderen die in armoede opgroeien hebben minder kansen en lopen grotere risico's in hun ontwikkeling, bijvoorbeeld doordat er niet genoeg geld is voor gezonde voeding, omdat er gerookt wordt of omdat de huisvesting slecht is. Het ministerie van VWS heeft het actieprogramma Kansrijke start opgezet, waarvoor gemeenten zich konden aanmelden. Met dit actieprogramma wordt beoogd om de verschillen tussen groepen kleiner te maken en alle kinderen een kansrijke start geven. In Flevoland zijn een aantal gemeenten hiermee aan de slag gegaan, maar er zijn ook gemeenten die niet bij het programma zijn aangesloten. In de kennislijn 'de eerste 1000 dagen' staat de periode van conceptie tot 2-jarige leeftijd van een kind centraal. De opbrengsten en lessen die worden geleerd bij lokale initiatieven rondom de eerste 1000 dagen worden in deze kennislijn met elkaar verbonden. Zo kunnen de gemeenten in Flevoland van elkaar leren en daarmee de zorg en ondersteuning nog verder verbeteren.

Kennislijn: familieveerkracht in de eerste 1000 dagen

In de kennislijn 'de eerste 1000 dagen' ligt de focus op het thema familieveerkracht. Bij familieveerkracht gaat het erom hoe gezinnen om gaan met 'peak moments', zoals bijvoorbeeld de geboorte van een kind of een traumatische gebeurtenis. In de kennislijn wordt gekeken in welke mate familieveerkracht tot bloei komt in de eerste 1000 dagen. Er wordt gekeken wat daarbij bevorderend en belemmerend werkt, bekeken vanuit de lokale context van gezinnen. In de eerste 1000 dagen krijgen ouders veel zorg en ondersteuning wat bijdraagt aan een goede start. Soms blijkt dat extra zorg en ondersteuning kan leiden tot extra zorgen bij een gezin. Zo kan bijvoorbeeld een (extra) echo helpen om de ontwikkeling van het kindje in de buik te volgen, wat in de meeste gevallen mooi is om te zien. Maar soms zijn er ook aspecten te zien die duiden op een (mogelijke) afwijking, wat kan leiden tot stress binnen het gezin. In deze kennislijn willen we daarom de ervaren zorg en ondersteuning onderzoeken vanuit het perspectief van gezinnen uit Flevoland, waarbij gekeken wordt welke zorg en ondersteuning de gezinnen het beste kan helpen.

Samenwerking met gezinnen

De samenwerking met gezinnen is onmisbaar in de kennislijn. Annemijn: "Om de familieveerkracht in beeld te brengen, willen we van ouders zelf horen hoe zij omgaan met gebeurtenissen in hun leven en welke factoren daarbij bevorderend en belemmerend hebben

gewerkt.” De ervaringen van ouders worden actief opgehaald op verschillende manieren. Zo worden er participatieve groepsbijeenkomsten gehouden met ouders waarin er gesproken wordt over vragen als: Wat vind jij belangrijk in jouw zwangerschap? Wie staat er dicht bij jou? Ook worden er peer to peer interviews gehouden waarin jongeren andere jongeren interviewen. Op deze manier worden ook de ervaringen van broers en zussen in beeld gebracht. Daarnaast worden een aantal gezinnen gevolgd met behulp van de photovoice methode. Dit houdt in dat een gezin foto's maakt van 'peak moments' (zoals gebeurtenissen rondom de geboorte, de uitkomsten na een echo of het moeilijk kunnen slapen van een baby), belangrijke personen in hun omgeving of dingen die voor hun belangrijk zijn in hun zwangerschap en in de eerste periode van het leven van hun kind. Naar aanleiding van de foto's wordt periodiek een gesprek gevoerd met deze gezinnen zodat zij hun ervaringen van die afgelopen periode kunnen vertellen.

De gezinnen worden zelf de onderzoekers

Er is gekozen voor de photovoice methode, waarbij gezinnen zelf foto's maken. Ouders krijgen een camera in bruikleen en je vraagt mensen om foto's van bepaalde peak moments te maken. Deze foto's kun je dan later bespreken, waardoor je meer inzicht krijgt in de ervaring. Met deze manier van werken worden de deelnemende gezinnen dus eigenlijk zelf de onderzoeker. Als je achteraf naar peak moments vraagt, dan krijg je vaak een soort vertekening in de antwoorden. Bijvoorbeeld ervaringen met impact zoals een bevalling, worden na verloop van tijd vaak positiever ervaren omdat het geboren kindje na de tijd zoveel vreugde geeft. “Door photovoice krijg je echt een beeld van hoe mensen bepaalde gebeurtenissen op dat moment hebben beleefd. Daarover gaan we dan met ze in gesprek. Op deze manier merk je dat je dieper op dat soort momenten in kan gaan. Deze methode is ook erg geschikt voor mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal. Het is een mooie manier om mensen een stem te geven en op een creatieve manier

naar problemen en oplossingen te kijken”, aldus Annemijn.

Inbreng van professionals

Naast de inbreng van gezinnen, is ook veel ruimte voor de ervaringen van professionals. We kijken mee met lopende initiatieven die er al zijn, bijvoorbeeld bij de werkgroep Kansrijke start in Almere. In deze werkgroep zit een grote diversiteit aan professionals, zoals verloskundigen, cliëntondersteuners, professionals uit de verslavingszorg en huisartsen. Annemijn: “We gaan actieleren met lokale netwerkgroepen. Binnenkort wordt in Almere gestart met een pilotproject voor het vroegsignaleren van kwetsbare zwangerschappen. Dat gaan we volgen met een actieonderzoek. Het doel is om aangehaakt te raken bij diverse werkgroepen om zo te zorgen dat het onderling verbinden van initiatieven en het leren van elkaar wordt versterkt.”

Persoonlijke drive

“Er is nog zoveel winst te behalen. De kansen van een kind worden voor zo'n groot deel beïnvloed door die eerste 1000 dagen, een periode waarop het kind zelf helemaal geen invloed heeft.” Daarom is er veel gedrevenheid om in de kennislijn 'de eerste 1000 dagen' meer inzichten en ervaringen op te doen die de zorg kunnen verbeteren. Annemijn: “In mijn werk heb ik diverse verhalen gehoord die me raakten. Zoals een jonge vrouw die tijdens haar zwangerschap een tijdje in een daklozenopvang zat in een onveilige omgeving waarin veel drugs werd gebruikt. Of het verhaal van een vrouw die vroeger zelf bij jeugdzorg in beeld was en waarvan haar zontje van 1 jaar ook al onder toezicht van jeugdzorg kwam te staan. Ik wil met mijn onderzoek graag bijdragen om dit soort situaties te verbeteren.”

Oproep aan professionals en ouders

Ben jij een (aanstaande) ouder of professional die werkzaam is in de geboortezorg in Flevoland en wil je graag meedenken over dit onderwerp? Of ken jij iemand die hier iets in kan betekenen? Dan kom ik graag met je in contact! Je kan dit doen door een mail te sturen naar A.Visscher@ggdflevoland.nl